

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра педагогічної і вікової психології

Л. І. Макарова

Тести, завдання та вправи
для самоконтролю знань
з вікової та педагогічної психології

Івано-Франківськ,
2012

Л. І. Макарова. Тести, завдання та вправи для самоконтролю знань з вікової та педагогічної психології / авт. – укладач Людмила Іванівна Макарова. – Івано-Франківськ, 2012.

Рецензенти:

Романкова Л. М., кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника.

Палій А. А., кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та експериментальної психології прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

**Затверджено на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології
протокол № _____ від _____ 2012**

I. Тести, завдання та вправи з вікової психології

I. Заповнити пробіли:

1. У ранні періоди розвитку людини _____ частини тіла розвиваються швидше _____ .
2. Розвиток мозку, який у новонародженого важить у ___ разів менше, ніж у дорослої людини і закінчується до ___ років.
3. Фізичний розвиток людини досягає вершини у віці між ___ і ___ роками і до ___ років фізичні здібності знижуються лише незначно, а їх помітне послаблення починається після ___ років.
4. На стадії конкретних операцій у дитини передусім відчувається розвиток _____ мислення, що дозволяє їй представляти об'єкти за допомогою мисленневих образів; пізніше, з формуванням уявлення про _____ речовини, _____ , _____ і об'єму, а також уявлення про вимірювання за допомогою _____ розвиваються і здібності _____ , предмети і _____ їх.
5. Формальне мислення – це _____ мислення, що використовує _____ і дедукції і дозволяє здійснювати операції без опори на конкретні _____ .
6. Кольберг називає _____ рівнем такий рівень морального розвитку, на якому люди пристосовуються до правил і принципів, вироблених іншими.

7. Серед спроб описати особистість виділяються _____ , що пов'язують поведінку людини з її фізичною _____ , і теорії _____ , що пов'язують ці особливості з типом її _____ діяльності.
8. На думку біхевіористів, особистість являє собою результат _____ між _____ , _____ , _____ індивіда, з одного боку, і навколишнім середовищем з іншого.
9. На думку _____ особистість людини значною мірою визначає її _____ тієї чи іншої ситуації, а також те, звідки походить _____ за її вчинками.
10. Як стверджує теорія Фрейда _____ розвиток відбувається у відповідності до способу задоволення _____ , через _____ зони, специфічні для кожного віку.
11. Якщо лібідо на даній стадії не задовольняється або задовольняється _____ , не виключено, що у людини відбувається _____ на цій стадії, що призводить до розвитку певних _____ .
12. За Адлером, почуття _____ , що розвиваються у дитини в результаті усвідомлення власних недоліків, може призвести до формування _____ , що дозволяє успішно протистояти життєвим негараздам.
13. Згідно гуманістичних теорій, природу людини можна досягнути лише завдяки _____ , через який вона виявляється “у цьому _____ і у цей _____”.

14. За Роджерсом, розквіт особистості людини буде тим повнішим, чим більшим буде відповідність між її _____ “Я” і її почуттями, думками і поведінкою, а це дає людині можливість наблизитись до _____ “Я”, що складає сутність _____ .
15. Згідно Бюлер і теорії _____ часто лише один раз у житті, у самому її кінці, людина здатна усвідомити глибинну _____ своїх _____ і оцінити, наскільки вони _____ .
16. Процес соціалізації, що лежить в основі _____ між індивідуумами і набування соціальних _____ , починається з перших миттєвостей життя з _____ і особливо _____ , _____ , _____ дитини.
17. За Еріксоном у своєму розвитку людина проходить через _____ , _____ або _____ , розв’язання яких визначає можливість подальшого _____ особистості.

II. Вибрати правильну відповідь.

1. Згідно Кольбергу, особистість, яка орієнтується у своїх вчинках на їх схвалення іншими людьми перебуває на:
  - а) доморальному рівні розвитку;
  - б) конвенційному рівні розвитку;
  - в) постконвенційному рівні розвитку;
  - г) на рівні самоповаги.

2. За теорією Фрейда, такі риси особистості, як надмірна охайність, впертість чи жадібність формуються внаслідок фіксації:
  - а) на оральній стадії;
  - б) на анальній стадії;
  - в) на фалічній стадії;
  - г) на генітальній стадії.

3. За Адлером, більшість таких особливостей, як схильність спізнюватись на побачення або потреба будь-якою ціною викликати захоплення, буває наслідком:
  - а) почуття неповноцінності;
  - б) комплексну неповноцінності;
  - в) комплексу зверхності;
  - г) Едипового комплексу.

4. За Еріксоном, друга психосоціальна криза, що відповідає першим процесам навчіння дитини, може розв'язатися розвитком незалежності або, навпаки, розвитком:
  - а) недовірливості;
  - б) почуття провини;
  - в) почуття неповноцінності;
  - г) жодна з відповідей не є вірною.

5. Теорії особистісних рис намагаються описувати особистість людини на основі:
- а) її фізичної конституції;
  - б) тих моделей, яким вона наслідує;
  - в) факторів, що контролюють вчинки;
  - г) жодна з відповідей не є вірна.
6. Біхевіористський підхід розглядає особистість людини як результат:
- а) осягнення нею наслідків своєї поведінки;
  - б) когнітивної інтерпретації різних ситуацій;
  - в) конфлікту між підсвідомими силами і реальністю;
  - г) взаємодій між людьми.
7. Едипів комплекс за Фрейдом розвивається:
- а) у немовляти;
  - б) дитини раннього віку;
  - в) юнака.
8. Викресліть поняття, яке не характеризує процес розвитку дитини 1-го року життя:
- а) госпіталізм;
  - б) самооцінка;
  - в) комплекс поживлення;
  - г) безумовний рефлекс.
9. Що є психологічною межею між фазою новонародженості і періодом немовляти:
- а) гукання;
  - б) комплекс поживлення;
  - в) акт хапання.

10. В молодших школярів переважають:

- а) вольові дії;
- б) імпульсивні дії співіснують з вольовими;
- в) імпульсивні дії.

11. Центральним психічним новоутворенням підліткового віку є:

- а) почуття дорослості;
- б) довільність психічних процесів;
- в) слухняність.

12. Соціальна ситуація розвитку це:

а) сукупність соціальних і психологічних умов, серед яких живе людина і з якими вона постійно стикається в процесі життя;

б) особливе поєднання внутрішніх процесів розвитку і зовнішніх умов, типових для кожного вікового періоду, які зумовлюють динаміку психічного розвитку і психічні новоутворення віку.

13. У дітей раннього віку:

- а) гальмування переважає над збудженням;
- б) гальмування і збудження розвинуті однаково;
- в) збудження переважає над гальмуванням.

14. Виберіть правильну відповідь: Генотип визначає:

- а) анатомо-фізіологічну структуру людського організму;
- б) інтелект;
- в) здібності;
- г) моральні якості.

15. Виключіть зайве. До біологічних факторів психічного розвитку належать:

- а) генотип;

- б) тип нервової системи;
- в) внутрісімейні стосунки;
- г) здібності.

16. Поясніть думку Г. С. Костюка: “В онтогенезі психіки людини має місце єдність біологічних і соціальних умов, у якій провідна роль належить соціальним”.

17. У періодизації Е. Еріксона:

- а) 3 стадії;
- б) 6 стадій;
- в) 8 стадій.

18. Знайти правильну відповідь. Ж. Піаже є автором:

- а) теорії походження дитячої гри;
- б) методики психолого-педагогічного експерименту;
- в) теорії розвитку дитячого інтелекту;
- г) психосексуальної теорії розвитку;
- д) психосоціальної теорії розвитку.

19. Знайдіть і підкресліть правильну відповідь:

- а) умови життя впливають на психічний розвиток дитини безпосередньо;
- б) умови життя не відіграють істотної ролі в психологічному розвитку дитини;
- в) умови життя впливають на психічний розвиток дитини через її внутрішні умови і діяльність.

20. Вибрати правильну відповідь. Дитина одержує переважно за спадковістю від батьків:

- а) людський мозок і його пластичність, людські задатки, риси темпераменту і характеру;
- б) людські задатки, тип нервової системи, розум;
- в) людський мозок і його пластичність, тип вищої нервової діяльності, людські задатки, органічні потреби;
- г) інтереси, органи чуття, задатки, тип вищої нервової діяльності.

21. Для якого віку характерні такі психічні новоутворення (усі три):

- а) почуття дорослості;
- б) самовиховання;
- в) критична самооцінка.

22. Для якого віку характерні такі психічні новоутворення (усі три):

- а) внутрішній план дії;
- б) рефлексія;
- в) довільність психічних процесів.

23. “Егоїдентичність” – основне поняття в теорії:

- а) З. Фрейда;
- б) Е. Еріксона;
- в) Ж. Піаже.

24. Альфред Біне є автором:

- а) методики природного психолого-педагогічного експерименту;
- б) шкали вимірювання інтелекту у дітей;
- в) науки про дітей (педології);
- г) терміну “психологія розвитку”.

25. Доповніть пропущене у наступному реченні: “Будь яка функція в культурному розвитку дитини з’являється на сцену двічі, у двох планах

– спочатку – соціальному, потім ....., спочатку – між людьми, як категорія інтерпсихічна, потім .....” (Л. Виготський).

26. Поняття “основна генетична задача” є центральним в періодизації:

- а) З. Фрейда;
- б) Ж. Піаже;
- в) Е. Еріксона.

27. Намалюйте один з дослідів Ж. Піаже. Поясніть.

28. Основний фактор розвитку людини у немовлячому віці:

- а) навчання;
- б) наслідування;
- в) рефлекси;
- г) інстинкти;
- д) спілкування;
- е) акселерація.

Тести, завдання та вправи з педагогічної психології

1. Доповнити назви двох відомих праць К. Д. Ушинського:
“Дитячий.....”
“ ... слово”.
2. К. Д. Ушинський вважав, що у дитячу гру дорослим втручатися (правильну відповідь підкреслити):
  - а) доцільно;
  - б) недоцільно;
  - в) можна лише для забезпечення дитини необхідним для неї матеріалом.
3. Розкрийте зміст поняття “педагогічна рефлексивність”.
4. Дайте характеристику емоційно-імпровізаційного стилю педагогічної діяльності.
5. Дайте характеристику емоційно-методичного стилю педагогічної діяльності.
6. Дайте характеристику інтелектуально-імпровізаційного стилю педагогічної діяльності.
7. Дайте характеристику інтелектуально-методичного стилю педагогічної діяльності.
8. Як впливає на стиль педагогічної діяльності негативна самооцінка педагога?
9. Як впливає на стиль педагогічної діяльності позитивна самооцінка педагога?

10. У чому проявляються дидактичні здібності вчителя?
11. Продовжити речення: "Академічні здібності – це ..."
12. У чому проявляються перцептивні здібності вчителя?
13. Продовжити речення: "Мовні здібності вчителя проявляються у ...."
14. Продовжити речення: "Організаторські здібності вчителя – це ..."
15. Продовжити речення: "Експресивні здібності виражаються ..."
16. Продовжити речення: "Сугестивні здібності виражають здатність вчителя
..."
17. Назвіть основні методи формування педагогічних здібностей.
18. Доповніть структуру педагогічної діяльності:
- а) комунікативний аспект;
  - б) ...
  - в) .....
  - г) .....
  - д) .....
  - с) .....
19. Назвіть п'ять рівнів педагогічної майстерності (за Н.В. Кузьміною):
- а) ...;
  - б) адаптивний;
  - в) ...;
  - г) системно-моделюючий знання;
  - д) .....

20. Опишіть ознаки високого рівня педагогічної майстерності.
21. Опишіть ознаки середнього рівня педагогічної майстерності.
22. Опишіть ознаки низького рівня педагогічної майстерності.
23. Вставте пропущені слова: “Основним критерієм ефективності впливу на учня є перетворення його з об’єкта навчання і виховання на .....
24. Виберіть правильну відповідь (одну з трьох): Які навчальні ситуації сприятливі для учнів із слабкою нервовою системою?
- а) довготривала напружена праця;
  - б) ситуації послідовної і планомірної роботи;
  - в) робота у неспокійній обстановці.
25. Виберіть правильну відповідь (одну із трьох): В яких навчальних ситуаціях в учнів з інертною нервовою системою виникають труднощі?
- а) коли вчитель вимагає швидко змінити невдале формулювання варіанту відповіді;
  - б) коли вимагається високий рівень самостійності у виконанні завдань;
  - в) в умовах одноманітної діяльності.
26. Позитивними особливостями навчальної діяльності учнів з інертною нервовою системою є те, що вони:
- а) можуть працювати довго, не відволікаючись на репліки вчителя або однокласників;
  - б) здатні добре працювати у ситуації, що вимагає переключення уваги;
  - в) вміють працювати у ситуації, що вимагає розподілу уваги.

27. За якими показниками можна визначити сформованість учня як суб'єкта навчальної діяльності?
- а) навченість;
  - б) ...;
  - в) особливості мотивації;
  - г) ...
28. У психологічній літературі проблему психології педагогічної оцінки поставив:
- а) Г. С. Костюк;
  - б) Б. Г. Ананьєв;
  - в) Д. Б. Ельконін.
29. Дайте загальну назву цих психологічних механізмів:
- а) механізм постановки навчальних задач;
  - б) механізм зворотного зв'язку;
  - в) механізм рефлексії;
  - г) механізм підкріплення.
30. Вибрати правильну відповідь: Навченість – це:
- а) навчальна діяльність;
  - б) продукт навчальної діяльності;
  - в) продукт як навчальної так і не навчальної діяльності.
31. Продовжити речення: “На думку Д. Б. Ельконіна, основною метою і результатом навчальної діяльності є...”
32. Структуру учіння складають такі елементи:
- а) спонукальний;
  - б) ...;

в) ...;

г) ...

33. Назвати зовнішні спонукання до навчання.

34. Назвати внутрішньо-особистісні спонукання до навчання.

35. Адекватними навчанню є такі спонуки, що ґрунтуються на:

а) безпосередньому інтересі до самих знань;

б) на широких соціальних мотивах;

в) адекватній самооцінці;

г) вузьких соціальних мотивах

36. Як співвідносять між собою поняття “учіння” і “навчальна діяльність”?

Дайте відповідь, користуючись такою схемою: “... виступає суттєвою стороною (характеристикою).....?” (Що?) (Чого?)

37. Назвіть основні параметри для оцінки сформованості навчальної діяльності учнів.

38. Викреслити неправильні відповіді: Види научіння:

а) формування асоціацій;

б) імпринтинг;

в) наслідування.

39. Викреслити неправильні відповіді: Механізми научіння:

а) друга сигнальна система;

б) інсайт;

в) оперантне научіння.

40. Назвати критерії вихованості.
41. Самовиховання з'являється у ..... віці? (Якому?)
42. Чим самовиховання старшокласників відрізняється порівняно з самовихованням підлітків?
43. Виберіть правильну відповідь. Основною науковою проблемою педагогічної психології є:
- а) формування особистості;
  - б) взаємозв'язок навчання та розвитку;
  - в) виховання школярів;
  - г) розвиток загальних здібностей;
  - д) засоби, методи, форми виховання.
44. Вибрати правильну відповідь: Л. С. Виготський увів у педагогічну психологію поняття:
- а) шкала інтелекту;
  - б) зона найближчого розвитку;
  - в) вікова криза;
  - г) соціальна ситуація розвитку;
  - д) провідна діяльність.
45. Хто з вчених розробив методика природного психолого-педагогічного експерименту:
- а) К. Д. Ушинський;
  - б) Л. С. Виготський;
  - в) О. Ф. Лазурський;
  - г) Г. С. Костюк.

46. Як називається тип навчання, для якого характерні:
- а) суб'єкт – суб'єктні стосунки вчителя з учнями;
  - б) проблемно-пошукова діяльність учнів;
  - в) творча діяльність учнів.
47. Як називається тип навчання, для якого характерні:
- а) монологічна форма спілкування;
  - б) пояснювально-ілюстративні методи навчання;
  - в) переважно репродуктивні методи навчальної діяльності.
48. Яке твердження є правильним? (За Л. С. Виготським):
- а) навчання йде за розвитком;
  - б) змінюючи методи і зміст навчання не можна істотно змінити розумовий розвиток дитини;
  - в) навчання істотно не впливає на розвиток психіки дитини;
  - г) навчання веде за собою розвиток.
49. Хто є автором психологічної теорії поетапного формування розумових дій у процесі навчання:
- а) К. Д. Ушинський;
  - б) Л. С. Виготський;
  - в) П. Я. Гальперін;
  - г) Д. Б. Ельконін;
  - д) Г. С. Костюк.
50. Як називається тип навчання, для якого характерні:
- а) навчання на основі проблемних ситуацій;
  - б) продуктивна діяльність учнів;
  - в) діалогічна форма спілкування.

51. Яка з наведених нижче послідовностей формування розумових дій (за П. Я. Гальперінім) є правильною?

- А. а) створюється орієнтувальна основа дії;
- б) дія виконується практично;
- в) дія виконується в плані голосного мовлення;
- г) дія виконується в умі.

Б. а) Дія виконується в плані внутрішнього мовлення;

- б) дія виконується в плані усного мовлення;
- в) створюється орієнтувальна основа дії;
- г) дія виконується практично.

В. а) Дія виконується практично;

- б) переходить у план усного мовлення;
- в) у план внутрішнього мовлення;
- г) виробляється орієнтувальна основа дії.

52. Продовжити речення: Психологічна готовність дитини до шкільного навчання включає такі аспекти:

- а) ....готовність;
- б) готовність;
- в) ... готовність;
- г) .... готовність.

53. Робота О. Ф. Лазурського “Шкільні характеристики” уперше опублікована:

- а) в 1910 р.;
- б) в 1913 р.
- в) в 1979 р.

54. Ідея створення педології пов’язана з іменем:

- а) А. Біне;

- б) В. Штерна;
- в) С. Холла.

55. Назвіть основні умови правильного застосування методу спостереження у педагогічній практиці.

56. Поясніть, у чому полягають відмінності між констатуючим та формуючим психолого-педагогічним експериментом.

57. Якому сучасному українському вченому належить авторство книги “Основи генетичної психології”:

- а) С. Д. Максименку;
- б) Г. С. Костюку;
- в) Д. Ф. Ніколенку.

58. У чому полягає психологічний зміст виховання гармонійної особистості?

59. У чому полягає психологічна мета виховання?

60. Продовжити речення: “Сутність виховної діяльності полягає у ....”.

61. У психології виділено дві основні лінії (стратегії) виховання мотивів особистості. їх можна образно назвати так:

- 1) “Знизу - вверх”;
- 2) “Зверху - вниз”. Поясніть зміст цих стратегій.

62. Зіставити механізм виховання з різними етапами онтогенетичного розвитку (з певним спрощенням):

Механізми виховання:

- 1) наслідування значущих дорослих;

- 2) ідентифікація із значущими дорослими та однолітками;
- 3) емоційне зараження;
- 4) емпатія;
- 5) усвідомлення;
- 6) смислоутворення;
- 7) мотиваційна саморегуляція.

Етапи онтогенезу:

- 1) більш ранні етапи;
- 2) Пізніші етапи.

63. Психологічна структура наслідування включає пізнавальні, емоційно-вольові й поведінкові компоненти. Їх співвідношення у різні вікові періоди неоднакове. Конкретизуйте це положення.

64. Наслідування (як механізм виховання) може мати не лише позитивну, а й негативну роль у вихованні дитини. За яких умов?

65. До розділів педагогічної психології належать:

- а) психологія навчання;
- б) психологія підлітка;
- в) психологія виховання;
- г) психологія вчителя;
- д) психологія дорослої людини.

66. Назвіть 10 методів (методик) вивчення психічної індивідуальності шкільного класу.

67. У чому полягає педагогічний зміст психологічного ефекту Пігмаліона (Розенталя).

68. Назвіть основні психолого-педагогічні принципи вивчення особистості школяра.
69. Допишіть пропущені слова: “Внутрішня гностична діяльність виникає із.... у процесі (шляхом).....”
70. Дайте характеристику соціальних мотивів учбової діяльності школярів.
71. Дайте коротку характеристику пізнавальних мотивів учбової діяльності школярів.
72. К. Д. Ушинському належить авторство твору:
- а) Душа дитини;
  - б) Людина як предмет виховання;
  - в) Сучасні ідеї про дітей.
73. Розкрийте психологічний зміст поняття “проблемна ситуація навчання”.
74. Назвіть основні дидактичні завдання вивчення студентами курсу “Педагогічна психологія”.
75. Назвіть кілька (4-6) теоретичних проблем педагогічної психології.
76. Назвіть кілька (4-6) прикладних проблем педагогічної психології.
77. Назвіть кілька (4-6) практичних завдань педагогічної психології.
78. Кому належить авторство твору “Педагогическое общение”?
- а) О. В. Киричуку;
  - б) В. А. Кан-Калику;
  - в) О. М. Леонт'єву.
79. Основні типи та види шкільних конфліктів.
80. Основні типи сімейного виховання та їх наслідки.